

**ZESPÓŁ SZKÓŁ ZAKONU PIJARÓW
IM. ŚW. JÓZEFA KLASANCJUSZA W POZNANIU**

**WEWNĄTRZSZKOLNY
SYSTEM DORADZTWA ZAWODOWEGO
ORAZ PROGRAM JEGO REALIZACJI
na rok szkolny 2022/2023**

„W drodze do przyszłości”

WPROWADZENIE

Zmiany zachodzące we współczesnym świecie powodują, że człowiek podejmuje wiele różnorodnych decyzji, związanych z wyborem zawodu, poziomu i kierunku kształcenia. Nie każdy jednak potrafi, czy jest w stanie, dokonać samodzielnego wyboru, który byłby dla niego optymalny, to znaczy uwzględniający indywidualne możliwości, potrzeby, predyspozycje psychofizyczne etc. Takie zadanie może nie być łatwe, szczególnie dla ucznia. Zaplanowanie i realizacja kariery edukacyjno-zawodowej wymaga poświęcenia dużej ilości czasu i wysiłku, niejednokrotnie konieczne, czy zalecane jest spotkanie ze specjalistą, głównie z doradcą zawodowym.

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 z późniejszymi zmianami, m.in. ogłoszonymi 02.12.2016r.), zobowiązuje placówki oświatowe do „przygotowania uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia” (Art. 1, pkt. 14).

Wewnątrzszkolny Program Doradztwa Zawodowego (WPDZ) staje się ważnym elementem modernizacji systemu edukacji, w tym głównie systemu edukacji zawodowej. WPDZ stwarza uczniowi realną możliwość zdobycia wiedzy i umiejętności niezbędnych do odnalezienia swojego miejsca na drodze kariery zawodowej – poznania siebie i własnych predyspozycji zawodowych, zaplanowania własnej kariery zawodowej. Ponadto tworzony system doradztwa powinien zapewnić poznanie procesu aktywnego poszukiwania pracy. Wreszcie powinien stworzyć możliwość kształcenia umiejętności radzenia sobie ze zmianami, poprzez rozwijanie zdolności adaptacyjnych oraz umiejętności wychodzenia naprzeciw nowym sytuacjom i nowym wyzwaniom.

Należy podkreślić, że światowe standardy gwarantują uczniom dostępność i powszechność usług doradczych na terenie szkoły. Szkolny doradca zawodowy powinien zatem, obok psychologa, pedagoga i logopedy, stać się kolejną osobą wchodzącą w skład zespołu realizującego zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej oferowanej przez szkołę uczniom i ich rodzicom.

1. DEFINICJE POJĘĆ

DORADCA ZAWODOWY – osoba udzielająca pomocy, w formie grupowych i indywidualnych porad zawodowych, dzieciom, młodzieży i osobom dorosłym w wyborze zawodu, kierunku kształcenia i szkolenia, uwzględniając ich możliwości psychofizyczne i sytuację życiową, a także potrzeby rynku pracy oraz możliwości systemu edukacyjnego, współpracując z rodzicami i nauczycielami w procesie orientacji zawodowej uczniów oraz wykorzystując w tym celu wiedzę o zawodach, znajomość psychologicznych i pedagogicznych technik, diagnozę rynku pracy oraz techniczne środki przekazywania informacji zawodowej.

(por.: *Klasyfikacja Zawodów i Specjalności*. 1995. Wyd. MPiPS. Tom V, Zeszyt 2, cz. II. s. 497).

DORADZTWO ZAWODOWE – świadczenie pomocy w dokonywaniu kolejnych decyzji wyboru zawodu lub pracy w formie indywidualnej porady zawodowej, poprzez analizę pola problemowego jednostki i udzielenie jej informacji zawodowych, podawanie wskazówek, sugestii oraz instrukcji.

(por.: K. Lelińska: *Założenia i kierunki rozwoju poradnictwa zawodowego w warunkach reformy edukacji*, (1999) Problemy poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego Nr 2/11. s. 29).

INFORMACJA ZAWODOWA – zbiory danych potrzebnych do podejmowania kolejnych decyzji zawodowych oraz związanych z zatrudnieniem. Zakres treści, metod i kanały przekazywanych informacji są dostosowane do etapu rozwoju zawodowego osoby oraz rodzajów podejmowanych decyzji.

(por.: K. Lelińska: *Przygotowanie uczniów do wyboru zawodu metodą zajęć praktycznych*. (1985). WSiP. s. 35).

INFORMACJA EDUKACYJNA – zbiory danych potrzebnych do podejmowania decyzji związanych z dalszym kształceniem i nabywaniem kwalifikacji. (opr. G. Sołtyńska).

WEWNĄTRZSZKOLNY PROGRAM DORADZTWA ZAWODOWEGO (WPDZ) – ogół działań podejmowanych przez szkołę w celu przygotowania uczniów do wyboru zawodu, poziomu i kierunku kształcenia. (opr. A. Łukaszewicz).

2. OBOWIĄZUJĄCE AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE UDZIELANIA UCZNIOM POMOCY W WYBORZE ZAWODU I KIERUNKU KSZTAŁCENIA

- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz. U. z 1996 r., Nr 67, poz. 329 ze zm., m.in. ogłoszonymi 02.12.2016r.) zobowiązuje placówki oświatowe do "przygotowania uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia".
- **Rozporządzenie MEN z dnia 12 lutego 2019 roku w sprawie doradztwa zawodowego.**
- Rozporządzenie MEN z dnia 16 sierpnia 2018 roku w sprawie doradztwa zawodowego.
Doradztwo zawodowe polega na realizacji działań w celu wspierania uczniów w procesie rozpoznawania zainteresowań i predyspozycji zawodowych oraz przygotowania do wyboru kolejnego etapu kształcenia i zawodu, które prowadzą do podejmowania świadomych decyzji edukacyjnych i zawodowych przez uczniów.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. oraz z 09.08.2017r. z późniejszymi zmianami w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach, w którym zawarte są postanowienia:
 - dobrowolność i nieodpłatność tej pomocy,
 - zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz z planowaniem kształcenia i kariery zawodowej organizuje się w celu wspomagania odpowiednio uczniów lub słuchaczy w podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych, przy wykorzystaniu aktywnych metod pracy. Zajęcia prowadzą nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych i specjaliści.

Definicja pomocy pedagogiczno-psychologicznej (w odniesieniu do doradztwa zawodowego):

- rozpoznawanie potencjalnych możliwości oraz indywidualnych potrzeb ucznia i umożliwianie ich zaspokojenia, wspieranie uczniów, metodami aktywnymi, w dokonywaniu wyboru kierunku dalszego kształcenia, zawodu i planowaniu kariery zawodowej oraz udzielanie informacji w tym zakresie,
 - wspieranie nauczycieli w organizowaniu wewnątrzszkolnego systemu doradztwa oraz zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu.
- Rezolucja Rady Unii Europejskiej z 18 maja 2004 roku – 9286/04 to dokument wydany przez Unię Europejską dotyczący poradnictwa zawodowego: „wszyscy obywatele Europy powinni mieć dostęp do usług związanych z poradnictwem, informacją zawodową i planowaniem kariery na każdym etapie swojego życia”.
 - Strategia Rozwoju Kształcenia Ustawicznego do roku 2010 przyjęta przez Radę Ministrów 8 lipca 2003 roku jako jeden z priorytetów uznała „tworzenie zasobów informacyjnych w zakresie kształcenia ustawicznego i rozwoju zasobów doradczych”.

- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 maja 2014 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji oraz trybu i sposobów prowadzenia usług rynku pracy.
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 sierpnia 2014 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności dla potrzeb rynku pracy oraz zakresu jej stosowania
oraz Obwieszczenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 grudnia 2017 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania.

3. CELE DORADZTWA ZAWODOWEGO

- 3.1. Przygotowanie młodzieży do trafnego wyboru zawodu i drogi dalszego kształcenia oraz opracowania indywidualnego planu kariery edukacyjnej i zawodowej.
- 3.2. Przygotowanie ucznia do radzenia sobie w sytuacjach trudnych, takich jak:
 - bezrobocie,
 - adaptacja do nowych warunków pracy i mobilności zawodowej
- 3.3. Przygotowanie ucznia do roli pracownika.
- 3.4. Przygotowanie rodziców do efektywnego wspierania dzieci w podejmowaniu przez nie decyzji edukacyjnych i zawodowych.
- 3.5. Wspieranie działań szkoły mających na celu optymalny rozwój edukacyjny i zawodowy ucznia.
- 3.6. Podejmowanie systemowych działań przez pracowników szkoły, rodziców, mające na celu pomoc uczniom w dokonywaniu przemyślanych wyborów edukacyjno-zawodowych.

4. CELE SZCZEGÓŁOWE DORADZTWA ZAWODOWEGO

- 4.1. Pomoc uczniom w planowaniu kształcenia i kariery zawodowej.
- 4.2. Pomoc uczniom w określeniu preferencji i zainteresowań zawodowych.
- 4.3. Gromadzenie, aktualizacja i udostępnianie informacji edukacyjnych i zawodowych.
- 4.4. Wskazywanie uczniom, rodzicom i nauczycielom dodatkowych źródeł informacji na temat:
 - rynku pracy,
 - trendów rozwojowych w świecie zawodów i zatrudnienia,
 - możliwości wykorzystania posiadanych uzdolnień i talentów w różnych obszarach świata pracy,
- 4.5. Udzielanie indywidualnych porad uczniom i ich rodzicom.

- 4.6. Prowadzenie grupowych zajęć aktywizujących, przygotowujących uczniów do świadomego planowania kariery i podjęcia roli zawodowej.
- 4.7. Koordynowanie działalności informacyjno – doradczej prowadzonej przez szkołę.
- 4.8. Wspieranie rodziców i nauczycieli w działaniach doradczych.
- 4.9. Przygotowanie uczniów do samodzielności w trudnych sytuacjach życiowych: tj. np. egzamin, poszukiwanie pracy;
- 4.10. Przygotowanie uczniów do podjęcia roli pracownika, zmiany zawodu, adaptacji do nowych warunków;
- 4.11. Współpraca z instytucjami wspierającymi Wewnątrzszkolny Program Doradztwa: z Poradniami Psychologiczno-Pedagogicznymi, w tym z Poradniami specjalistycznymi, Urzędami Pracy, pracodawcami oraz z instytucjami świadczącymi poradnictwo i specjalistyczną pomoc uczniom i rodzicom.

5. FUNKCJONOWANIE WEWNĄTRZSZKOLNEGO SYSTEMU DORADZTWA ZAWODOWEGO W ZESPOLE SZKÓŁ ZAKONU PIJARÓW

- 5.1. Osoby odpowiedzialne za realizację WSDZ oraz podmioty z którymi może współpracować szkoła przy realizacji zadań z zakresu doradztwa zawodowego

Szczególną rolę w kształtowaniu i realizowaniu WSDZ odgrywają:

- dyrekcja szkoły
- doradcy zawodowi
- psycholog, pedagog
- nauczyciele podstaw przedsiębiorczości
- nauczyciele wiedzy o społeczeństwie
- nauczyciele informatyki
- nauczyciele – bibliotekarze
- wychowawcy
- pozostali nauczyciele

WSDZ zakłada działania nauczycieli, wychowawców, pracowników biblioteki szkolnej, pedagoga, psychologa, którzy w ramach współpracy z doradcą zawodowym realizować mają treści z zakresu doradztwa zawodowego i poradnictwa kariery w ramach lekcji, np. godzin z wychowawcą, wos-u, podstaw przedsiębiorczości, informatyki i innych. Współuczestniczą również w realizacji formy doradczej poprzez udział i współorganizowanie wycieczek do instytucji rynku pracy, zakładów pracy, na targi pracy, spotkań z przedstawicielami zawodów, szkół ponadpodstawowych, uczelni wyższych, ze studentami itp.

Dla efektywnej realizacji Wewnętrznszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego niezbędna jest również współpraca z zewnętrznymi instytucjami i osobami mogącymi wesprzeć działania szkoły, takimi, jak:

- Poradnie Psychologiczno – Pedagogiczne (PPP),
- Fundacja „Anioły Edukacji”
- Ochotnicze Hufce Pracy (OHP) i Mobilne Centra Informacji,
- Powiatowy Urząd Pracy (PUP),
- Wojewódzki Urząd Pracy (WUP),
- Biura Karier,
- Centrum Doradztwa Zawodowego,
- Centrum Kształcenia Ustawicznego,
- Agencje Zatrudnienia,
- Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej (KOWEziU)
- Ośrodki Doskonalenia Nauczycieli, Ośrodki Doradztwa Metodycznego,
- Zakłady Doskonalenia Zawodowego (ZDZ)
- Cechy i Izby Rzemieślnicze
- Prywatne firmy i instytucje szkoleniowe
- Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości
- Przedstawiciele firm, instytucji i przedsiębiorcy

W głównej mierze współpracujemy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w ramach spotkań, konsultacji dla doradców zawodowych oraz Fundacją „Anioły Edukacji” w ramach wizyt w zakładach pracy, co umożliwi nawiązanie współpracy z pracodawcami i w dalszym efekcie organizację wycieczek zawodoznawczych dla uczniów.

W roku szkolnym 2022/23 współpraca z instytucjami, podmiotami zewnętrznymi zależna będzie od możliwości i sytuacji epidemicznej w naszym mieście i regionie. W dwóch poprzednich latach było to utrudnione ze względu na pandemię.

5.2. Sposoby i formy działań realizowanych w ramach WSDZ, których adresatami mogą być uczniowie, rodzice, nauczyciele:

W oddziałach przedszkolnych w szkole podstawowej doradztwo zawodowe jest realizowane w formie **preorientacji zawodowej**, która ma na celu wstępne zapoznanie dzieci z wybranymi zawodami oraz pobudzanie i rozwijanie ich zainteresowań i uzdolnień.

Doradztwo zawodowe w formie preorientacji zawodowej, jest realizowane w trakcie bieżącej pracy z dziećmi lub przez zintegrowane działania nauczycieli, doradców zawodowych, pedagoga, psychologa.

W klasach I-VI szkoły podstawowej doradztwo zawodowe jest realizowane w formie **orientacji zawodowej**, która ma na celu zapoznanie uczniów z wybranymi zawodami, kształtowanie pozytywnych postaw wobec pracy i edukacji oraz pobudzanie i rozwijanie ich zainteresowań i uzdolnień zawodowych.

Doradztwo zawodowe w formie orientacji zawodowej, jest realizowane w trakcie bieżącej pracy z uczniami lub przez zintegrowane działania nauczycieli, wychowawców, doradców zawodowych, pedagoga, psychologa.

W klasach VII i VIII szkoły podstawowej oraz w szkole ponadpodstawowej, w kl. III LO, doradztwo zawodowe jest realizowane w formie **zajęć z zakresu doradztwa zawodowego**, które mają na celu wspieranie uczniów w procesie przygotowania ich do świadomego i samodzielnego planowania kariery, podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych, z uwzględnieniem ich zainteresowań i uzdolnień oraz informacji na temat rynku pracy i systemu edukacji.

Zajęcia, realizują doradcy zawodowi, we współpracy z nauczycielami, wychowawcami, nie podlegają one ocenie oraz nie mają wpływu na promocję ucznia do klasy programowo wyższej lub ukończenie szkoły przez ucznia.

Zadania z zakresu doradztwa zawodowego realizowane są w szczególności, jako:

- *Udzielanie informacji edukacyjno – zawodowej*, gromadzenie i udostępnianie informacji edukacyjno-zawodowej: o zawodach, rynku pracy, możliwościach kształcenia i zatrudnienia, zasadach rekrutacji do lokalnych szkół, uczelni, o targach edukacyjnych, drzwiach otwartych, w postaci prasy, informatorów, programów multimedialnych, stron internetowych. Krzewienie samodzielnego pozyskiwania informacji (korzystanie z portali dotyczących rynku pracy, programów multimedialnych informatorów, ulotek, broszur, itp.).
- *Poradnictwo indywidualne* (porady i informacje zawodowe, diagnoza zdolności i predyspozycji zawodowych, wywiad, rozmowa doradcza).
- *Poradnictwo grupowe* - zespołowe, warsztatowe sesje doradcze (zajęcia warsztatowe służące wyposażeniu młodzieży w zasób wiedzy i umiejętności dotyczących np. poszukiwania pracy, umiejętności interpersonalnych, planowania kariery zawodowej i innych).
- *Wizyty zawodoznawcze w zakładach pracy, szkołach* prowadzących kształcenie zawodowe, uczelniach wyższych, urzędach pracy, biurach doradztwa personalnego, organizowanie uczniowskiego wolontariatu, udział w targach edukacyjnych, targach pracy, mających na celu poznanie przez uczniów szkół, środowiska pracy, wybranych zawodów.
- *Zapraszanie na zajęcia przedstawicieli szkół ponadpodstawowych, wyższych uczelni, przedstawicieli wybranych zawodów.*

6. OPIS PRZEWIDYWANYCH OSIĄGNIĘĆ WYNIKAJĄCYCH Z PROGRAMU DORADZTWA ZAWODOWEGO

6.1. Dla indywidualnych odbiorców:

- rozpoznanie własnego potencjału, mocnych i słabych stron, predyspozycji osobowościowych,
- łatwy dostęp do informacji edukacyjnej i zawodowej – dla uczniów, nauczycieli oraz rodziców,
- poszerzanie edukacyjnych i zawodowych perspektyw uczniów,
- świadome, trafniejsze decyzje edukacyjne i zawodowe,
- ułatwienie wejścia na rynek pracy dzięki poznaniu procedur pozyskiwania i utrzymania pracy,
- świadomość możliwości, a czasami konieczności zmian w zaplanowanej karierze zawodowej,
- mniej niepowodzeń szkolnych, zniechęcenia, porzucania szkoły czy pracy, jako konsekwencji niewłaściwych wyborów.

6.2. Dla szkół:

- realizacja zobowiązań wynikających z zapisów zawartych w ramowych statutach szkół,
- zapewnienie ciągłości działań orientacyjno – doradczych szkoły i koordynacji zadań wynikających z programów wychowawczych szkół i placówek,
- utworzenie na terenie szkoły bazy informacji edukacyjnej i zawodowej oraz zapewnienie jej systematycznej aktualizacji.

6.3. Dla pracodawców:

- zwiększenie szansy znalezienia odpowiednio przygotowanych kandydatów, świadomych oczekiwań rynku pracy.

7. WSPÓŁPRACA Z RODZICAMI

Współpraca z rodzicami ma na celu :

- wspomaganie rodziców w procesie podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych przez ich dzieci,
- włączanie rodziców, jako przedstawicieli różnych zawodów, do działań informacyjnych szkoły,
- przedstawienie rodzicom aktualnej i pełnej oferty edukacyjnej szkolnictwa na różnych jego poziomach;
- indywidualną pracę z rodzicami uczniów, którzy mają trudności: zdrowotne, emocjonalne lub potrzebują porady w podjęciu decyzji;
- udzielanie informacji o możliwościach wsparcia udzielanej przez inne instytucje.

8. WSPÓŁPRACA Z NAUCZYCIELAMI

Współpraca z nauczycielami ma na celu:

- lepsze poznanie potrzeb uczniów, ich poglądów, oczekiwań wobec szkoły i rynku pracy,
- uzyskanie wsparcia i pomocy w pracy wychowawczej,
- współpracę w realizacji tematyki doradczej w ramach lekcji przedmiotowych (w miarę możliwości).
- zapewnienie ciągłości działań wewnątrzszkolnego systemu doradztwa zawodowego.

9. TREŚCI PROGRAMOWE NA POSZCZEGÓLNE ETAPY EDUKACYJNE

TREŚCI PROGRAMOWE Z ZAKRESU DORADZTWA ZAWODOWEGO DLA ODDZIAŁÓW PRZEDSZKOLNYCH W SZKOLE PODSTAWOWEJ

1. Poznanie siebie

Dziecko:

- 1.1 określa, co lubi robić;
- 1.2 podaje przykłady różnych zainteresowań;
- 1.3 określa, co robi dobrze;
- 1.4 podejmuje działania i opisuje, co z nich wyniknęło dla niego i dla innych.

2. Świat zawodów i rynek pracy

Dziecko:

- 2.1 odgrywa różne role zawodowe w zabawie;
- 2.2 podaje nazwy zawodów wykonywanych przez osoby w jego najbliższym otoczeniu i nazwy tych zawodów, które wzbudziły jego zainteresowanie oraz identyfikuje i opisuje czynności zawodowe wykonywane przez te osoby;
- 2.3 wskazuje zawody zaangażowane w powstawanie produktów codziennego użytku oraz w zdarzenia, w których dziecko uczestniczy, takie jak wyjście na zakupy, koncert, pocztę;
- 2.4 podejmuje próby posługiwania się przyborami i narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny;
- 2.5 opowiada o sobie w grupie rówieśniczej.

3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie

Dziecko:

- 3.1 nazywa etapy edukacji (bez konieczności zachowania kolejności chronologicznej);
- 3.2 nazywa czynności, których lubi się uczyć.

4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych

Dziecko:

- 4.1 opowiada, kim chciałoby zostać;
- 4.2 na miarę swoich możliwości planuje własne działania lub działania grupy rówieśniczej przez wskazanie pojedynczych czynności i zadań niezbędnych do realizacji celu;
- 4.3 podejmuje próby decydowania w ważnych dla niego sprawach, indywidualnie i w ramach działań grupy rówieśniczej.

Proponowane tematy do realizacji:

1. Co lubię robić, moje zainteresowania, hobby – rozmowy z dziećmi, prezentowanie w grupie ulubionych czynności, zainteresowań - *Festiwal Talentów*
2. Zawody wokół nas, nazywanie zawodów, czym zajmują się ludzie, którzy są wokół nas, co robią, – rozmowy z dziećmi
3. Etapy edukacji, jakie znamy rodzaje szkół, do jakich chodzi nasze rodzeństwo, osoby z najbliższego otoczenia – rozmowa z dziećmi
4. Kim chcę być w przyszłości – rozmowa, rysunek

Czas realizacji: w trakcie roku szkolnego, w bieżącej pracy z dziećmi

Osoby realizujące: wychowawcy we współpracy z doradcami zawodowymi, pedagogiem, psychologiem

TREŚCI PROGRAMOWE Z ZAKRESU DORADZTWA ZAWODOWEGO DLA KLAS I–VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Treści programowe z zakresu doradztwa zawodowego dla klas I–III szkoły podstawowej

1. Poznanie siebie

Uczeń:

- 1.1 opisuje swoje zainteresowania i określa, w jaki sposób może je rozwijać;
- 1.2 prezentuje swoje zainteresowania wobec innych osób;
- 1.3 podaje przykłady różnorodnych zainteresowań ludzi;
- 1.4 podaje przykłady swoich mocnych stron w różnych obszarach;
- 1.5 podejmuje działania w sytuacjach zadaniowych i opisuje, co z nich wyniknęło dla niego i dla innych.

2. Świat zawodów i rynek pracy

Uczeń:

- 2.1 odgrywa różne role zawodowe w zabawie;
- 2.2 podaje nazwy zawodów wykonywanych przez osoby w bliższym i dalszym otoczeniu oraz opisuje podstawową specyfikę pracy w wybranych zawodach;
- 2.3 opisuje, czym jest praca, i omawia jej znaczenie w życiu człowieka na wybranych przykładach;
- 2.4 omawia znaczenie zaangażowania różnych zawodów w kształt otoczenia, w którym funkcjonuje;
- 2.5 opisuje rolę zdolności i zainteresowań w wykonywaniu danego zawodu;
- 2.6 posługuje się przyborami i narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny.

3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie

Uczeń:

- 3.1 uzasadnia potrzebę uczenia się i zdobywania nowych umiejętności;
- 3.2 wskazuje treści, których lubi się uczyć;
- 3.3 wymienia różne źródła wiedzy i podejmuje próby korzystania z nich.

4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych

Uczeń:

- 4.1 opowiada, kim chciałby zostać i co chciałby robić;
- 4.2 planuje swoje działania lub działania grupy, wskazując na podstawowe czynności i zadania niezbędne do realizacji celu;
- 4.3 próbuje samodzielnie podejmować decyzje w sprawach związanych bezpośrednio z jego osobą.

Proponowane tematy do realizacji:

1. Co lubię robić, moje zainteresowania - jak mogę je rozwijać, sposoby spędzania czasu wolnego – rozmowy z dziećmi, prezentowanie w grupie ulubionych czynności, zainteresowań – *Festiwal Talentów*. – w kl. I
2. Moje mocne strony, co robię dobrze, dokładnie, nie sprawia mi to trudności. – w kl. I
3. Zawody wokół nas, nazywanie zawodów, czym zajmują się ludzie, którzy są wokół nas, co robią, – rozmowy z dziećmi. – w kl. II
4. Po co ludzie pracują? Jakie jest znaczenie pracy w życiu człowieka – rozmowa z dziećmi – w kl. II
5. Po co się uczymy? Czego lubię się uczyć, z jakich źródeł wiedzy możemy korzystać? – rozmowa z dziećmi – w kl. III
6. Kim chcę być w przyszłości – rozmowa, rysunek – w kl. III

Czas realizacji: w trakcie roku szkolnego, w bieżącej pracy z dziećmi

Osoby realizujące: wychowawcy we współpracy z doradcami zawodowymi, pedagogiem, psychologiem

Treści programowe z zakresu doradztwa zawodowego dla klas IV–VI szkoły podstawowej

1. Poznawanie własnych zasobów

Uczeń:

- 1.1 określa własne zainteresowania i uzdolnienia oraz kompetencje;
- 1.2 wskazuje swoje mocne strony oraz możliwości ich wykorzystania w różnych dziedzinach życia;
- 1.3 podejmuje działania w sytuacjach zadaniowych i ocenia swoje działania, formułując wnioski na przyszłość;
- 1.4 prezentuje swoje zainteresowania i uzdolnienia wobec innych osób z zamiarem zaciekawienia odbiorców.

2. Świat zawodów i rynek pracy

Uczeń:

- 2.1 wymienia różne grupy zawodów i podaje przykłady zawodów charakterystycznych dla poszczególnych grup, opisuje różne ścieżki ich uzyskiwania oraz podstawową specyfikę pracy w zawodach;
- 2.2 opisuje, czym jest praca i jakie ma znaczenie w życiu człowieka;
- 2.3 podaje czynniki wpływające na wybory zawodowe;
- 2.4 posługuje się przyborami i narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny;
- 2.5 wyjaśnia rolę pieniądza we współczesnym świecie i jego związek z pracą.

3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie

Uczeń:

- 3.1 wskazuje różne sposoby zdobywania wiedzy, korzystając ze znanych mu przykładów, oraz omawia swój indywidualny sposób nauki;
- 3.2 wskazuje przedmioty szkolne, których lubi się uczyć;
- 3.3 samodzielnie dociera do informacji i korzysta z różnych źródeł wiedzy.

4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych

Uczeń:

- 4.1 opowiada o swoich planach edukacyjno-zawodowych;
- 4.2 planuje swoje działania lub działania grupy, wskazując szczegółowe czynności i zadania niezbędne do realizacji celu;
- 4.3 próbuje samodzielnie podejmować decyzje w sprawach związanych bezpośrednio lub pośrednio z jego osobą.

Proponowane tematy do realizacji:

1. Moje zainteresowania, uzdolnienia – rozmowy z uczniami, karty pracy – w kl. IV
2. Prezentowanie zainteresowań, ulubionych czynności w grupie – *Festiwal Talentów*- kl. IV
3. Moje mocne strony, co robię dobrze, dokładnie, sprawnie, jak mogę wykorzystać moje mocne strony – rozmowa z uczniami, karta pracy, mająca służyć autorefleksji – w kl. V
4. Jak uczyć się skutecznie? Jakich przedmiotów szkolnych lubię się uczyć, z jakich źródeł wiedzy korzystamy? – rozmowa z uczniami, karta pracy – kl. V
5. Jakie są grupy zawodów, przykłady zawodów, jak można zdobyć dany zawód – rozmowy z uczniami, filmy, prezentacje zawodów, zapraszanie osób wykonujących określone zawody. – w kl. VI

6. Po co ludzie pracują? Jakie jest znaczenie pracy w życiu człowieka – rozmowa z uczniami – w kl. VI
7. Jakie mam plany edukacyjno-zawodowe? Kim chcę być w przyszłości, jak realizować te plany – rozmowa z uczniami – w kl. VI

Czas realizacji: w trakcie roku szkolnego, w czasie zajęć lekcyjnych, lekcji wychowawczych
Osoby realizujące: wychowawcy, nauczyciele przedmiotów, we współpracy z doradcami zawodowymi, pedagogiem, psychologiem

TREŚCI PROGRAMOWE Z ZAKRESU DORADZTWA ZAWODOWEGO DLA KLAS VII I VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

1. Poznawanie własnych zasobów

Uczeń:

- 1.1 określa wpływ stanu zdrowia na wykonywanie zadań zawodowych;
- 1.2 rozpoznaje własne zasoby (zainteresowania, zdolności, uzdolnienia, kompetencje, predyspozycje zawodowe);
- 1.3 dokonuje syntezy przydatnych w planowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej informacji o sobie wynikających z autoanalizy, ocen innych osób oraz innych źródeł;
- 1.4 rozpoznaje własne ograniczenia jako wyzwania w odniesieniu do planów edukacyjno-zawodowych;
- 1.5 rozpoznaje swoje możliwości i ograniczenia w zakresie wykonywania zadań zawodowych i uwzględnia je w planowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej;
- 1.6 określa aspiracje i potrzeby w zakresie własnego rozwoju i możliwe sposoby ich realizacji;
- 1.7 określa własną hierarchię wartości i potrzeb.

2. Świat zawodów i rynek pracy

Uczeń:

- 2.1 wyszukuje i analizuje informacje na temat zawodów oraz charakteryzuje wybrane zawody, uwzględniając kwalifikacje wyodrębnione w zawodach oraz możliwości ich uzyskiwania;
- 2.2 porównuje własne zasoby i preferencje z wymaganiami rynku pracy i oczekiwaniami pracodawców;
- 2.3 wyjaśnia zjawiska i trendy zachodzące na współczesnym rynku pracy, z uwzględnieniem regionalnego i lokalnego rynku pracy;
- 2.4 uzasadnia znaczenie pracy w życiu człowieka;
- 2.5 analizuje znaczenie i możliwości doświadczania pracy;
- 2.6 wskazuje wartości związane z pracą i etyką zawodową;
- 2.7 dokonuje autoprezentacji.
- 2.8 charakteryzuje instytucje wspomagające planowanie ścieżki edukacyjno-zawodowej, w tym instytucje rynku pracy.

3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie

Uczeń:

- 3.1 analizuje oferty szkół ponadpodstawowych i szkół wyższych pod względem możliwości dalszego kształcenia, korzystając z dostępnych źródeł informacji;
- 3.2 analizuje kryteria rekrutacyjne do wybranych szkół w kontekście rozpoznania własnych zasobów;
- 3.3 charakteryzuje strukturę systemu edukacji formalnej oraz możliwości edukacji nieformalnej;
- 3.4 określa znaczenie uczenia się przez całe życie.

4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych

Uczeń:

- 4.1 dokonuje wyboru dalszej ścieżki edukacyjno-zawodowej samodzielnie lub przy wsparciu doradczym;
- 4.2 określa cele i plany edukacyjno-zawodowe, uwzględniając własne zasoby;
- 4.3 identyfikuje osoby i instytucje wspomagające planowanie ścieżki edukacyjno-zawodowej i wyjaśnia, w jakich sytuacjach korzystać z ich pomocy;
- 4.4 planuje ścieżkę edukacyjno-zawodową, uwzględniając konsekwencje podjętych wyborów.

Treści szczegółowe

I: Poznawanie własnych zasobów – Poznawanie siebie warunkiem dobrego rozwoju, wyboru i decyzji

- Prezentacja rodzicom i uczniom założeń pracy informacyjno – doradczej szkoły na rzecz uczniów.
- Jaki jestem? Co najbardziej lubię robić, co mnie pasjonuje?
- Jakie są moje potrzeby, motywacje, jakimi wartościami się kieruję?
- Jakie mam zainteresowania, zdolności, cechy osobowości.
- Stan zdrowia, a wybór szkoły, zawodu.
- Mocne i słabe strony, co chcę rozwijać, a czego chcę uniknąć?
- Jak funkcjonuję w grupie? Doskonalenie umiejętności pracy w zespole.
- Podejmowanie decyzji, jak sobie z tym radzę?
- Czym jest sukces? Czy dla każdego znaczy to samo?
- Jak radzić sobie ze stresem (m.in. szkolnym, egzaminacyjnym)?

II: Poznawanie zawodów

- Dlaczego pracujemy? Co według mnie znaczy interesująca praca? Jakie warunki musi spełniać taka praca?
- W jakich dziedzinach życia gospodarczego i społecznego widzę siebie w przyszłości?
- Jaki zawód uważam za najbardziej interesujący? Wartości osobiste, a wybór zawodu.
- Klasyfikacja zawodów i specjalności.
- Poznawanie wybranych zawodów, prezentacja zawodów: filmy zawodoznawcze, opisy zawodów, kalambury o zawodach
- Włączanie rodziców, jako przedstawicieli różnych zawodów, do działań informacyjnych szkoły, przykłady różnych karier.
- Wycieczki zawodoznawcze do zakładów pracy, przedsiębiorstw, instytucji

III: Rynek pracy

- Charakterystyka rynku pracy, martwe zawody, zawody przyszłości.
- Planowanie ścieżki kariery zawodowej- autoanaliza, portfolio. Preferencje zawodowe.

- Trendy na rynku pracy. Jakie jest zapotrzebowanie na lokalnym rynku pracy?

IV. Rynek edukacyjny, podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych

- Jaka szkoła, jaki zawód?
- System szkolnictwa, typy szkół, co dalej po danej szkole?
- Zapoznanie z warunkami rekrutacji do szkół – informacja dla uczniów i rodziców.
- System naboru elektronicznego, jak działa, jak utworzyć listę preferencji?

W klasie VII zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego będą przeznaczone w szczególności na poznawanie przez uczniów własnych zasobów oraz wybranych zawodów. Uczniowie będą starali się odpowiedzieć na pytanie *jaki jestem, jak funkcjonuję w grupie, jak wykorzystać zainteresowania, talenty, mocne strony w planowaniu przyszłej ścieżki edukacyjno-zawodowej?*

Czas realizacji: jeden semestr – minimum 10 godz. lekcyjnych

Osoby realizujące: doradcy zawodowi

W klasie VIII uczniowie będą poznawali zawody, rynek pracy, rynek edukacyjny, zasady rekrutacji, będą starali się odpowiedzieć na pytanie: *jak wykorzystać własne zasoby?, kim będę? jaką wybrać szkołę, zawód?*

Czas realizacji: jeden semestr – minimum 10 godz. lekcyjnych

Osoby realizujące: doradcy zawodowi

TREŚCI PROGRAMOWE Z ZAKRESU DORADZTWA ZAWODOWEGO DLA LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCACEGO

1. Poznawanie własnych zasobów

Uczeń:

- 1.1 sporządza bilans własnych zasobów na podstawie dokonanej autoanalizy („portfolio”);
- 1.2 określa obszary do rozwoju edukacyjno-zawodowego i osobistego;
- 1.3 określa wpływ stanu zdrowia na wykonywanie zadań zawodowych;
- 1.4 rozpoznaje swoje możliwości i ograniczenia w zakresie wykonywania zadań zawodowych i uwzględnia je w planowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej;
- 1.5 analizuje własne zasoby (zainteresowania, zdolności, uzdolnienia, kompetencje, predyspozycje zawodowe) w kontekście planowania ścieżki edukacyjno-zawodowej;
- 1.6 określa własny system wartości, w tym wartości związanych z pracą i etyką zawodową.

2. Świat zawodów i rynek pracy

Uczeń:

- 2.1 analizuje informacje o zawodach, kwalifikacjach i stanowiskach pracy oraz możliwościach ich uzyskiwania w kontekście wyborów edukacyjno-zawodowych;
- 2.2 analizuje informacje o lokalnym, regionalnym, krajowym i europejskim rynku pracy oraz funkcjonujących na nim zasadach w kontekście wyborów edukacyjno-zawodowych;
- 2.3 porównuje formy zatrudnienia i możliwości funkcjonowania na rynku pracy jako pracownik, pracodawca lub osoba prowadząca działalność gospodarczą

oraz analizuje podstawy prawa pracy, w tym rodzaje umów o pracę, sposoby ich rozwiązywania, prawa i obowiązki pracownika;

- 2.4 konfrontuje własne zasoby ze zidentyfikowanymi potrzebami i oczekiwaniami pracodawców oraz wymaganiami rynku pracy;
- 2.5 określa znaczenie i wskazuje możliwości realizacji różnych form aktywizacji zawodowej;
- 2.6 sporządza i aktualizuje dokumenty aplikacyjne zgodnie z wymaganiami pracodawców;
- 2.7 przygotowuje się do zaprezentowania siebie i swoich kompetencji podczas rozmowy kwalifikacyjnej;
- 2.8 charakteryzuje przebieg procesu zakładania własnej działalności gospodarczej oraz instytucje wspomagające zakładanie własnej działalności gospodarczej;
- 2.9 charakteryzuje instytucje wspomagające planowanie ścieżki edukacyjno-zawodowej, w tym instytucje rynku pracy.

3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie

Uczeń:

- 3.1 korzysta ze źródeł informacji dotyczących dalszego kształcenia formalnego, pozaformalnego i nieformalnego;
- 3.2 określa korzyści wynikające z uczenia się przez całe życie w rozwoju osobistym i zawodowym;
- 3.3 analizuje możliwości uzupełniania, poszerzania i uzyskiwania kwalifikacji zawodowych w ramach krajowego i europejskiego systemu kwalifikacji;
- 3.4. wskazuje możliwości kontynuowania nauki.

4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych

Uczeń:

- 4.1 ustala swoje cele, zadania i działania w kontekście planowania ścieżki edukacyjno-zawodowej;
- 4.2 sporządza indywidualny plan działania – planuje różne warianty ścieżek edukacyjno-zawodowych na podstawie bilansu własnych zasobów i wartości oraz informacji na temat rynku edukacji i rynku pracy, przewidując skutki własnych decyzji;
- 4.3 dokonuje wyboru dalszej ścieżki edukacyjno-zawodowej zgodnie z posiadanymi zasobami i określonymi celami zawodowymi.

Proponowane tematy do realizacji:

I: Poznawanie własnych zasobów- Poznawanie siebie warunkiem dobrego rozwoju, wyboru i decyzji

- Moje zainteresowania, zdolności, uzdolnienia, kompetencje, cechy osobowości, predyspozycje zawodowe w kontekście planowania ścieżki edukacyjno-zawodowej, bilans własnych zasobów
- Jakie są moje potrzeby, motywacje, jakimi wartościami się kieruję?
- Stan zdrowia, a wybór kierunku studiów, zawodu.
- Mocne i słabe strony, co chcę rozwijać, a czego chcę uniknąć?
- Podejmowanie decyzji, jak sobie z tym radzę?
- Czym jest sukces? Czy dla każdego znaczy to samo?
- Autoprezentacja, rozmowa kwalifikacyjna – ćwiczenia
- Dokumenty aplikacyjne

II: Poznawanie zawodów i rynek pracy

- W jakich dziedzinach życia gospodarczego i społecznego widzę siebie w przyszłości?
- Jaki zawód uważam za najbardziej interesujący? Wartości osobiste, a wybór zawodu.
- Klasyfikacja zawodów i specjalności, informacje o zawodach, kwalifikacjach i stanowiskach pracy oraz możliwościach ich uzyskiwania w kontekście wyborów edukacyjno-zawodowych
- Lokalny, regionalny, krajowy i europejski rynek pracy. Charakterystyka rynku pracy, martwe zawody, zawody przyszłości.
- Jak założyć własną firmę.
- Formy zatrudnienia i możliwości funkcjonowania na rynku pracy jako pracownik, pracodawca lub osoba prowadząca działalność gospodarczą, umowy o pracę.

III. Rynek edukacyjny, podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych

- Korzyści wynikające z uczenia się przez całe życie w rozwoju osobistym i zawodowym
- Możliwości uzupełniania, poszerzania i uzyskiwania kwalifikacji zawodowych w ramach krajowego i europejskiego systemu kwalifikacji.
- Analiza oferty kształcenia na uczelniach wyższych, w szkołach policealnych, spotkania z przedstawicielami uczelni wyższych, absolwentami liceum, studentami
- Przygotowanie indywidualnego planu działania – różnych wariantów ścieżek edukacyjno-zawodowych na podstawie bilansu własnych zasobów i wartości oraz informacji na temat rynku edukacji i rynku pracy, przewidując konsekwencje własnych decyzji.

Czas realizacji:

Czas realizacji: jeden semestr w kl. 3 LO – minimum 10 godz. lekcyjnych

Osoby realizujące: doradcy zawodowi

Ważne jest, aby wybrane treści były realizowane również w czasie zajęć lekcyjnych, w szczególności podstaw przedsiębiorczości, lekcji wos-u, lekcji wychowawczych, języka polskiego, języków obcych.

Osoby realizujące: doradcy zawodowi, nauczyciele przedmiotów, wychowawcy, we współpracy z pedagogiem, psychologiem.

10. METODY PRACY DO REALIZACJI WSDZ

- poradnictwo indywidualne, skierowane szczególnie dla uczniów, mających trudności w podjęciu decyzji edukacyjno-zawodowych
- poradnictwo grupowe
- lekcje zawodoznawcze
- spotkania z przedstawicielami różnych zawodów
- spotkania z przedstawicielami szkół ponadpodstawowych, uczelni wyższych, pracodawcami
- zachęcanie młodzieży do aktywnego udziału podczas „Otwartych drzwi w szkołach, uczelniach”.
- angażowanie uczniów do umiejętnego spędzania czasu (zajęcia sportowe, językowe, rozwijające umiejętności zawodowe, koła zainteresowań)
- wykorzystanie testów, ankiet i innych narzędzi podczas zajęć klasowych
- wycieczki zawodoznawcze
- gromadzenie materiałów dotyczących zakresu doradztwa zawodowego (biblioteka, osoby zajmujące się doradztwem zawodowym)
- wyposażenie uczniów w umiejętność sporządzania dokumentów aplikacyjnych w ubieganiu się o pracę – uczniowie liceum
- informowanie rodziców oraz uczniów o procedurach egzaminów, specyfice zawodu wybranego przez dziecko, systemie edukacji, zasadach rekrutacji do szkół

11. EWALUACJA

Ewaluacja WPDZ jest elementem wdrażania i oceny skuteczności działań doradczych w szkole.

Aby propozycje zajęć były zgodne z oczekiwaniami i potrzebami uczniów i ich rodziców na początku cyklu zajęć przeprowadzana jest ankieta diagnostyczna wśród uczniów.

Natomiast na końcu cyklu zajęć przeprowadzona zostanie ankieta ewaluacyjna wśród uczniów wybranych klas VII, VIII SP, III LO, rozmowy z nauczycielami, rodzicami.

W r. szk. 21/22 w ankiecie ewaluacyjnej przeprowadzonej wśród uczniów klasy VII, respondenci wskazywali, że najbardziej ciekawe, pomocne dla nich były rozmowy, ćwiczenia, dotyczące poznawania siebie, poznawania zawodów, praca w grupach.

Natomiast większość uczniów kl. VIII, jako najbardziej przydatne wskazało zajęcia, informacje dotyczące oferty szkół ponadpodstawowych, rekrutacji. Ponad połowa uczniów kl. VIII wskazało też, jako pomocne, zajęcia związane z poznawaniem siebie i zawodów, podejmowaniem decyzji.

Większość uczniów kl. VIII deklarowało, że będą wybierali licea ogólnokształcące, kilku uczniów technikum.

Uczniowie klas III LO, połowa respondentów, jako najbardziej pomocne wskazała zajęcia związane z poznawaniem zawodów, oferty edukacyjnej uczelni wyższych, kierunków studiów.

Natomiast 1/3 uczniów wypełniających ankietę zajęcia dotyczące poznawania siebie, spotkania ze studentami, przedstawicielami uczelni wyższych.

Wskazywano też jako pomocne wykorzystanie multimedialnego narzędzia *Mapa Karier*.

12. WNIOSKI KOŃCOWE

Efektem końcowym realizacji Szkolnego Programu Doradztwa Zawodowego jest przygotowanie uczniów do podejmowania trafnych decyzji w wyborze drogi dalszego kształcenia oraz zaplanowania kariery zawodowej, umożliwiającej im aktywne funkcjonowanie na rynku pracy, otwartość na uczenie się przez całe życie.

Naszą rolą, jako opiekunów, wychowawców, doradców jest wspieranie ich w dokonywaniu przemyślanych, mądrych wyborów, towarzyszenie „w drodze do przyszłości”.